

Sygn. akt III Ca 625/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia Sądu Okręgowego Magdalena Balion – Hajduk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 12 kwietnia 2022 r. w Gliwicach

sprawy z powództwa M. W.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 30 kwietnia 2021 r., sygn. akt II C 792/20

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) **w punkcie 1 pozbawia wykonalności tytuł wykonawczy – nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 24 lutego 2006r. sygn. IX NC 869/06 zaopatrzony w klauzule wykonalności w dniu 5 maja 2006r. w części, tj. ponad kwotę 16 708,49zł (szesnaście tysięcy siedemset osiem złotych i czterdzieści dziewięć groszy) oraz co do kosztów procesu i oddala powództwo w pozostałym zakresie,**

b) **koszty procesu pomiędzy stronami wzajemnie znosi;**

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. koszty postępowania odwoławczego pomiędzy stronami wzajemnie znosi.

SSO Magdalena Balion – Hajduk

Sygn. akt III Ca 625/21

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Gliwicach wyrokiem z 30 kwietnia 2021 roku oddalił powództwo M. W. przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w Gliwicach w dniu 24 lutego 2006 roku w sprawie o sygn. IX NC 896/06. Powódka domagała się także na wypadek gdyby zostało ustalone, że egzekwowane wierzytelności nie zostały jeszcze w całości zaspokojone, pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w części, w jakiej zasądzone odsetki przekraczają kwotę odsetek maksymalnych.

Sąd Rejonowy ustalił, że Sąd Rejonowy w Gliwicach dnia 24 lutego 2006 r. nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym w sprawie IX NC 896/06 nakazał pozwanym M. W. i T. W., aby solidarnie zapłacili wierzycielowi Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej przy Zakładach (...) S.A. w G. kwotę 4331,70 zł z odsetkami

umownymi w wysokości 50% w skali roku od kwoty 2767,74 zł od dnia 14 lutego 2006 r. Odpis nakazu zapłaty został doręczony M. W. w dniu 18 kwietnia 2006 roku. Orzeczenie to uprawomocniło się dnia 3 maja 2006 r. wobec niewniesienia sprzeciwu.

Komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Gliwicach W. S. wszczął na wniosek Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej przy Zakładach (...) S.A. postępowanie egzekucyjne przeciwko T. i M. W. na podstawie wyżej wymienionego nakazu zapłaty. W toku postępowania egzekucyjnego wierzycielowi przekazano łącznie kwotę 5 561,32 zł.

Nie ustalono, aby jakiegokolwiek kwoty zostały przekazane wierzycielowi Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej przy Zakładach (...) S.A. w G. poza postępowaniem egzekucyjnym.

Postanowieniem z dnia 15 września 2014 r. w sprawie o sygn. II Co 3099/14 Sąd Rejonowy w Gliwicach nadał klauzulę wykonalności powyższemu nakazowi zapłaty na rzecz (...) sp. z o.o. z siedzibą w S., na którą dnia 10 czerwca 2013 r. przeszło uprawnienie wierzyciela wynikające z nakazu zapłaty.

Na wniosek wierzyciela (...) sp. z o.o. Komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Gliwicach W. S. wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko M. W. w zakresie należności głównej w kwocie 3 849,44 zł oraz należności odsetkowej, wynoszącej 7961,96 zł. Z dniem 3 lutego 2020 r. na wniosek wierzyciela nastąpiło obniżenie stawki oprocentowania należności do 12% w skali rocznej.

Na dzień 2 listopada 2020 r. w wyniku egzekucji wierzycielowi przekazano kwotę 11402,99 zł, z czego kwota 10675,99 zł pokrywała należne odsetki, a pozostała kwota koszty poniesione w toku postępowania egzekucyjnego.

Na dzień 3 września 2020 r. łączne zadłużenie powódki wynikające z nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w Gliwicach dnia 24 lutego 2006 r. w sprawie o sygn. IX NC 896/06 wynosiło 8910,94 zł. W dniu 5 listopada 2020 r. wysokość należności głównej opiewała na 3849,44 zł, natomiast odsetki wynosiły 3820,41 zł.

Powódka nie posiada znaczących aktywów majątkowych, uzyskuje dochody w postaci renty w wysokości 1807,92 zł netto miesięcznie oraz dochód z umowy zlecenia w kwocie 200 zł netto miesięcznie. Ponosi stałe wydatki i opłaty na poziomie 1032,60 zł miesięcznie, w tym wydatki na leczenie. Jej rachunek bankowy jest obciążony zajęciem komorniczym.

Sąd Rejonowy jako podstawę żądania wskazał art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

Bezspornym w sprawie było istnienie tytułu egzekucyjnego i przebieg postępowania upominawczego, w toku którego wydano ten tytuł, oraz fakt przejścia uprawnień wierzyciela na stronę pozwaną a ponadto przebieg postępowania klauzulowego i egzekucyjnego, w szczególności wysokość wyegzekwowanych kwot. Przedmiotem sporu pozostawała natomiast aktualna wysokość zobowiązania i okoliczność jego ewentualnego wygaśnięcia jak również wpływ zmiany stanu prawnego w zakresie ustanowienia odsetek maksymalnych na dopuszczalność egzekucji.

Sąd I instancji uznał, że powódka nie wykazała istnienia podstaw uzasadniających pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albowiem okoliczność, która według strony powodowej miała przesądzać o wygaśnięciu zobowiązania, zaistniała już przed powstaniem tytułu egzekucyjnego. Powódka wskazywała, że wprowadzenie przepisu art. 359 § 2¹ k.c. skutkuje w niniejszej sprawie koniecznością obniżenia stopy odsetek do poziomu odsetek maksymalnych, a tym samym oznacza, że stwierdzone tytułem wykonawczym należności zostały pokryte w następstwie dotychczas prowadzonej egzekucji. Sąd Rejonowy podkreślił, że art. 359 § 2¹ k.c. wszedł w życie dnia 20 lutego 2006 r., a zatem przed dniem wydania nakazu zapłaty, tj. 24 lutego 2006 r.

Powołany przepis, statuujący konstrukcję odsetek maksymalnych, został wprowadzony do Kodeksu cywilnego na mocy ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 157, poz. 1316 z dnia 19 sierpnia 2005 r.) i wszedł w

życie po upływie 6 miesięcy od ogłoszenia ustawy zmieniającej (a zatem dnia 20 lutego 2006 r.), zgodnie z art. 6 ustawy zmieniającej. Stosownie do art. 5 tej ustawy przepisy ustawy stosuje się do czynności prawnych dokonywanych po jej wejściu w życie.

W uchwale z dnia 15 marca 2018 r., sygn. akt III CZP 107/17 (OSNC 2019, nr 2, poz. 17) Sąd Najwyższy uznał, że mając na względzie szczególny cel regulacji ograniczającej dopuszczalną wysokość odsetek należy przyjąć, że w stosunkach prawnych, które powstały przed dniem 20 lutego 2006 r., od tego dnia należały się odsetki nie wyższe niż odsetki maksymalne, choćby strony zastrzegły odsetki wyższe. Wobec tego w następstwie zmiany normatywnej wygasły zobowiązania do zapłaty odsetek za opóźnienie, w części, w której odsetki te przekraczały wysokość odsetek maksymalnych, które to zobowiązania stwierdzone były wcześniej tytułami wykonawczymi. Tylko w takim zakresie Sąd Najwyższy dopuścił zastosowanie powództwa opozycyjnego w celu obniżenia wysokości zasądzonych odsetek, ponieważ tylko gdy tytuł wykonawczy istniał już w dacie wejścia w życie przepisów o

odsetkach maksymalnych, można zasadnie twierdzić, że po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane.

Uchwała ta nie znajduje odniesienia do niniejszej sprawy. O ile bowiem w powołanej uchwale Sąd Najwyższy rozważał stan faktyczny, w którym zarówno zobowiązanie jak i tytuł egzekucyjny powstały przed dniem wejścia w życie przepisu o odsetkach maksymalnych, o tyle w stanie faktycznym niniejszej sprawy tytuł egzekucyjny powstał już po tej zmianie legislacyjnej.

W takim układzie procesowym nie można uznać, aby wejście w życie przepisów o odsetkach maksymalnych mogło stanowić podstawę powództwa przeciwegzekucyjnego. Generalnie zmiana stanu prawnego może stanowić taką podstawę, jednak tylko wówczas, gdy zaistniała ona po powstaniu tytułu egzekucyjnego. W przeciwnym wypadku uwzględnienie powództwa opozycyjnego prowadziłoby do merytorycznej kontroli orzeczenia, stanowiącego tytuł egzekucyjny, co – według niekwestionowanego stanowiska judykatury – jest niedopuszczalne w postępowaniu opozycyjnym.

Należy bowiem zauważyć, że skoro w dacie wydania nakazu zapłaty obowiązywał już przepis dotyczący odsetek maksymalnych, to powinnością Sądu było jego zastosowanie i zasądzenie odsetek w dopuszczalnej wysokości. W zakresie, w jakim zasądzone odsetki przewyższają stopę odsetek maksymalnych, nakaz zapłaty dotknięty jest naruszeniem prawa materialnego. W istocie zarzuty strony powodowej zmierzają właśnie do zakwestionowania prawidłowości tytułu egzekucyjnego, a nie wykazania, że po jego powstaniu nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. Tego rodzaju twierdzenia mogłyby być zasadnie podnoszone w postępowaniu wywołanym wniesieniem sprzeciwu od nakazu zapłaty. Nie mogą natomiast uzasadniać wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego, gdyż zaprzeczałoby to założeniom konstrukcyjnym tego środka prawnego.

Sąd nie uwzględnił także zarzutu naruszenia przez pozwaną zasad współżycia społecznego. Powódka upatrywała nadużycia prawa w dochodzeniu przez pozwaną należności odsetkowych w wysokości znacznie przewyższającej aktualnie obowiązujące stawki odsetek maksymalnych. Należy jednak mieć na uwadze, że naliczanie umownych odsetek za opóźnienie jest konsekwencją niewykonywania przez powódkę zobowiązania, co stanowi naruszenie zasad współżycia społecznego po stronie dłużniczki. Powódka nie wykazała przy tym, aby na niespłacanie pożyczki wpłynęły jakiegokolwiek okoliczności zasługujące na szczególne uwzględnienie. Sama trudna sytuacja majątkowa powódki nie może przemawiać za uznaniem za nadużycie prawa dochodzenia przez pozwaną należności odsetkowych wynikających z prawomocnego orzeczenia. Odsetki na

poziomie 50% rocznie niewątpliwie znacznie przekraczają aktualną stopę odsetek maksymalnych, jednak nie są na tyle rażące, aby ich dochodzenie można oceniać w świetle art. 5 k.c.

Powódka w apelacji zaskarżyła wyrok w całości w zakresie pkt 1 oddalającego powództwo i zarzuciła:

- naruszenie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. w związku z art. 359 § 2¹ k.c. i art. 359 § 2² k.c. przez ich błędną wykładnię, a to poprzez niezasadne przyjęcie, że w niniejszej sprawie nie zaistniało po powstaniu tytułu egzekucyjnego żadne zdarzenie, wskutek, którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane,

- naruszenie art. 5 k.c. przez błędne uznanie, że w niniejszej sprawie nie zachodzi szczególny wypadek zastosowania tego przepisu. Wniosła o zmianę wyroku przez pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym wydanego przez Sąd Rejonowy w Gliwicach z 24 lutego 2006 roku w sprawie IX Nc 869/06 zaopatrzonego klauzulę wykonalności nadaną na rzecz pozwanej przeciwko powódce i obciążenie w całości pozwanej kosztami niniejszego postępowania. Powódka zarzuciła, iż Sąd nie uwzględnił specyfiki odsetek za opóźnienie, które są wierzytelnościami przyszłymi, a do ich oceny materialnoprawnej należy stosować przepisy obowiązujące w każdym dniu, w jakim wystąpi stan opóźnienia w zaspokojeniu wierzytelności głównej. W związku z tym, zdarzeniem powstałym po powstaniu tytułu wykonawczego było nadejście każdego późniejszego kolejnego dnia kalendarzowego, w którym wynikająca z ustawy stopa odsetek maksymalnych była niższa niż wynikająca z treści nakazu zapłaty. Wskazała iż na dzień 20 grudnia 2020 roku należność główna do zapłaty wynosi 3849,44 zł, odsetki do tego dnia to kwota 3863,18 zł i nadal rosną, także komornik nadal egzekwuje należność od powódki.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania odwoławczego podkreślając, iż nie ma możliwości pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w zakresie wyegzekwowanych przez komornika kwot, bowiem nie jest możliwe pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w zakresie, w którym został on już wykonany.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Stan faktyczny pomiędzy stronami był bezsporny, tak jak wskazał Sąd I instancji. W związku z tym, że w toku postępowania cały czas toczyło się postępowanie egzekucyjne Sąd Okręgowy w ustalił na podstawie informacji uzyskanych od stron oraz komornika, iż na dzień 21 stycznia 2022 roku na podstawie tytułu wykonawczego nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 24 lutego 2006 roku sygn. akt IXNc 869/06 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z 25 września 2014 roku wyegzekwowano łącznie kwotę należności głównej wraz odsetkami w wysokości 16 708,49 zł. Komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Gliwicach W. S. prowadzący postępowanie egzekucyjne wskazał również, iż w związku z wnioskiem wierzyciela w związku z zapłatą całości umorzył postępowanie egzekucyjne w dniu 8 listopada 2021 roku.

Apelacja w tak ustalonym stanie faktycznym częściowo musiała odnieść skutek.

Zgodnie z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. można żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne, a także na zarzucie potrącenia.

Art. 359 § 2¹ i § 2² k.c. stanowi, że maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych (odsetki maksymalne).

Jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne.

Przepis ten wszedł w życie 20 lutego 2006 r., na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 157, poz. 1316 z dnia 19 sierpnia 2005 r.) i zgodnie z art. 5 tej ustawy stosuje się do czynności prawnych dokonywanych po jej wejściu w życie.

Odsetki za opóźnienie mają charakter świadczenia okresowego, który przejawia się w tym, że z każdym dniem opóźnienia powstaje wobec dłużnika odrębne roszczenie o odsetki, które jest także od tego dnia wymagalne i od tego dnia zaczyna się przedawniać (m.in. uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 26 stycznia 2005 r., III CZP 42/04, oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 1991 r., III CZP 21/91, OSNC 1991, nr 10-12, poz. 121, z dnia 9 listopada 1994 r., III CZP 141/94, "Monitor Prawniczy" 1995, nr 3, s. 83).

Skoro każdy kolejny dzień niewykonania zobowiązania pieniężnego za odrębne zdarzenia oznaczające poszczególne wypadki niewykonania zobowiązania, to prawem właściwym dla odsetek za opóźnienie powinno być prawo obowiązujące w dniu, za który należą się odsetki (tak też Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 15 marca 2018 r., III CZP 107/17, Lex nr 2467066; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 2019 r., IV CSK 438/18, Lex nr 2727404). Zatem w stosunkach prawnych, które powstały przed dniem 20 lutego 2006 r., od tego dnia należą się odsetki nie wyższe niż odsetki maksymalne wprowadzone przez ustawę z dnia 7 lipca 2005 r. Stanowiska Sądu I instancji oraz pozwanej są zatem błędne.

Podkreślić należy, że istotą powództwa opozycyjnego jest pozbawienie wykonalności tytułu, który nie został jeszcze wykonany, tzn. że tytuł wykonawczy może być pozbawiony wykonalności tylko wówczas, kiedy nie został jeszcze wykonany lub w tej części, w której nie został wykonany.

W niniejszej sprawie zatem należało ustalić wysokość wierzytelności na dzień wyrokowania według aktualnego brzmienia tytułu wykonawczego, wysokość dotychczasowego wyegzekwowanego świadczenia oraz wysokość wierzytelności, która winna przysługiwać wierzycielowi na podstawie tytułu wykonawczego z uwzględnieniem zmienionej regulacji prawnej art. 359 § 2¹ i § 2² k.c. od dnia 20 maja 2006r.

Według stanu na dzień wyrokowania przez Sad Okręgowy tj. 12 kwietnia 2022 roku wierzytelność wynikająca z przedmiotowego tytułu wykonawczego wynosi łącznie z odsetkami w wysokości 50% w stosunku rocznym od 14 lutego 2006 roku do 12 kwietnia 2022 roku 26 710,30zł.

Składa się na tą kwotę :

- należność główna 4341,70zł,

- odsetki umowne w wysokości 50% w stosunku rocznym za okres od 14 lutego 2006 roku do 19 lutego 2006 roku 18,96zł,

- odsetki umowne w wysokości 50% w stosunku rocznym od kwoty 2767,74zł od 20 lutego 2006 roku do daty wyrokowania tj. do 12 kwietnia 2022 roku 22 349,64zł

Okoliczność, że Komornik sądowy umorzył postępowanie egzekucyjne zgodnie z wnioskiem wierzyciela nie ma znaczenia dla istnienia klauzuli wykonalności w części wierzytelności niewyegzekwowanej na podstawie tytułu i wierzyciel może w każdej chwili ponownie wszcząć postępowanie egzekucyjne w tej części. Zatem żądanie powódki co do zasady jest uzasadnione.

W toku dotychczasowego postępowania wyegzekwowano od powódki na rzecz pozwanej wierzytelność w kwocie 16 708, 49zł.

Wierzytelność przysługująca wierzycielowi na podstawie tytułu wykonawczego z uwzględnieniem zmienionej regulacji prawnej art. 359 § 2¹ i § 2² k.c. od dnia 20 maja 2006 roku wynosi natomiast:

- należność główna 4341,70zł,

- odsetki umowne w wysokości 50% w stosunku rocznym za okres od 14 lutego 2006 roku do 19 lutego 2006 roku 18,96zł,

- odsetki obliczone zgodnie z art. 359¹ § 2 k.c. od kwoty 2767,74zł od 20 lutego 2006 roku do daty wyrokowania tj. do 12 kwietnia 2022 roku 7265,10zł.

Łącznie 11 626,76zł.

Skoro jak wskazano wyżej tytuł wykonawczy został już wyegzekwowany do kwoty 16 708,49zł, należało pozbawić przedmiotowy tytuł wykonawczy na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. do tej kwoty. W pozostałej części powództwo podlegało oddaleniu. Różnica pomiędzy kwotą 16 708,49zł a 11 626, 76zł stanowi bezpodstawne wzbogacenie.

Sąd Okręgowy mając powyższe na uwadze na mocy art. 386 § 2 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok, jak w punkcie 1 sentencji i oddalił apelację na mocy art. 385 k.p.c. w części jako nieuzasadnioną.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. z uwagi na charakter sprawy jak i sytuację majątkową powódki.

SSO Magdalena Balion – Hajduk